

Chanuka: Alacrity and Audacity

Living Inspired - R. Tatz

The overall vessel which contains the rest of Creation is time. This medium of time is not monotonous and one-dimensional; it flows in cycles which have pulsations of energy. These cycles correspond exactly to the various energy-levels we have mentioned in the human dimension, or rather, they constitute the framework or container of the human dimension; we exist within time and resonate with it. If we can learn to feel the flow of these time-cycles we can "tune" our spiritual energy appropriately and amplify immeasurably our spiritual growth.

Put more clearly, each moment is charged with the energy to help us achieve what we need to achieve *at that moment*; time is not the passive matrix on which we imprint our actions, it is the *energy source for those actions.*

Avos 5:23 4

23] Judah b. Tema said: Be bold as a leopard, light as an eagle, swift as a deer, and strong as a lion, to do the will of your Father who is in heaven. He used to say: The brazen-faced is headed for Gehinnom (purgatory); and the shamefaced, for the Garden of Eden (paradise). May it be Thy will, O Lord our God and God of our fathers, that the Temple be rebuilt speedily

in our days, and grant us our portion in Thy Torah.

5
1 "Betzael shall thus do all that God commanded, along with Oholiav and every other skilled individual, to whom God has granted the wisdom and understanding to know how to do all the work necessary for the sacred task."

2 Moses summoned Betzael, Oholiav, and all the other skilled individuals upon whom God had bestowed a natural talent, all who volunteered to dedicate themselves to completing the task. 3 In Moses' presence, they took the entire donation that the Israelites had brought to complete the work on the sacred task.

Meanwhile, [the Israelites]* were bringing more gifts each morning. 4 All the craftsmen engaged in the sacred work [left] the work* they were doing, and came [to Moses]. 5 They said to Moses, "The people are bringing much more than is needed for the work that God commanded to do."

6 Moses gave orders to make an announcement in the camp, "Let no man or woman bring any more material* for the sacred offering."

The people stopped bringing, 7 but the materials were more than enough for all the work that had to be done.

Sanctified in Time - R. Dessler - pg 21

2
WE HAVE ALREADY explained that the observance of Holy Days is much more than a pious remembrance of past events. It would be truer to say that on each festival we return to the original spiritual content of the day — to the sanctity of time which is made available to us now as it was then. My teacher and master, Rabbi Tzvi Hirsch Broide of Kelm, used to say that instead of seeing ourselves as stationary, with time passing by us, we should see ourselves as engaged on a cyclic journey through time. For example, the first Shabbat established, so to speak, a "station" in time whose name is "Shabbat." Each week we reach that same "station" — the very same rich spiritual ore which characterized the first Shabbat.

And it is the same with the Festivals. Each year on Pesah, one returns to the "station" of the redemption from Egypt. At this season it becomes possible to relive in a spiritual sense the experience of "freedom granted by God." It is in reality "the time of our freedom."¹

3
אמר רבי חנינא בעשרים וחמשה בכסליו נגמרה מלאכת המשכן, ועשה מקופל עד אחד בניסן, שהקימו משה אחד בניסן, כמה שכתב (שמות מ' ב') 'ביום החודש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד'. וכל זמן שהיה מקופל היו ישראל מפקללין על משה לומר: למה לא הוקם מיד? שמא דופי אידע בו? והקב"ה השב לערב שמחת המשכן בחודש שגולד בו יצחק שבניסן נולד יצחק, ומנן ... אלא כיון שבא ניסן והוקם המשכן עוד לא לימלם אדם אחר משה. ומעתה הפסיד כסליו שנגמרה המלאכה בו? אמר הקב"ה עלי לשלם לו, מה שלם לו הקב"ה הנזכרת בית השמונאי". (פסיקתא רבתי, פרשה ו' ותשלם כל המלאכה, פסיקתא ח')

4
אמר רבי חנינא בעשרים וחמשה בכסליו נגמרה מלאכת המשכן. כאשר נתבונן נבין שעשו את המשכן בזריזות נפלאה! שהרי לא היה בעושי המשכן מי שלמד ממלמד את המלאכות הנצרכות, או מי שאימן בהן ידיו כלל, ואף אדם שהיו לו את הכישורים הטבעיים למלאכות עדינות כאלו, בכל זאת קשתה עליו המלאכה, מפני שבמצרים היו שקועים בעבודת חומר ולבנים, וזו סיבה לכך שאף היודעים והרגילים בעבודות עדינות ככסף וזהב וכו' בבוא ידיהם חמיד בטיט ורפש לא יכלו לעשות בהן אומנות דקה ויפה, אלא שנשאם לבם בזריזות הלב והידיים ללמוד ולעשות במלאכת הקודש (עפ"י ד' הרמב"ן, שמות לא, ב. לה, כא).

5
בנוסף לכך, הרי כל ליט מלאכות האסורות בשבת למדים אנו ממלאכת המשכן, כי בבנינו עשו את כולן, מפני שבעשיית המשכן היו הרבה חומרים שהיו צריכים לעשותם מתחילה ועד סוף. כגון: הסממנין שמהם עשו את הצבעים השונים ולא היו בידם, וכדי להשיגם היו צריכים להתחיל מהזריעה דרך כל המלאכות עד שהיו ראויים לצביעה. וכגון: עשיית יריעות העצים מהטרייה על גבי העצים עד השלמתן, היו בהן שלבים ומלאכות רבות. כל המלאכות העדינות והמורכבות הרבות הללו שהוצרכו לבנין המשכן וכליו, נעשו מאחרי יום כיפור עד כ"ה כסליו, דהיינו בפחות משלשה חדשים!!! איך הספיקו לעשות כה הרבה בזמן כה קצר? אלא על כרחך שעשו הכל בזריזות נפלאה על אנושית והשלימו הכל עד כ"ה בכסליו.

There are, in addition, many rationales that a person uses to buttress and reinforce his laziness. The most common pretext to exempt oneself from fulfilling his obligations is the excuse that one lacks the requisite abilities to properly carry out one's tasks in life.

Ramban is perhaps the best rejoinder.

נבאו כל איש אשר נשאו לבו וגו'. כי לא היה בהם שלמד את הקלאכות האלה מקלמד או מי שיאמן בהם ידיו קלל. אכל מצא בטבעו שיגיע לעשות פן, ויגבה לבו בדרך ה' לבוא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדוני דובר (שמות לה:בא). And they came, everyone whose heart stirred him up. None of [those who came] had learned the craftsmanship from a teacher nor had trained himself. But he discovered within himself the ability to do so. His heart stirred him up in the ways of Hashem to come before Moshe and declare, "I will do whatever my Master commands" (Shemos 35:21).

Building the Mishkan required great skills and craftsmanship, skills which these volunteers did not possess. Yet, since they were determined to fulfill Hashem's command and exerted themselves to obey Moshe's instructions, they succeeded in building it. This holds true for every spiritual endeavor; supposed inability does not excuse anyone from any undertaking. If a person but gives his utmost he will succeed.

מכיון שהשראת השכינה בישראל - במשכן, היא תכלית הבריאה, והתנאי שלמען קיומו יצאו בני ישראל ממצרים, לכן הודרוו מאד בבנינו, ולאחר שכלו את המלאכה, והיתה קיימת האפשרות המעשית להקימו, ציפו וחיכו שמשא רבינו אכן יקים אותו כדי שתשרה בו ובתוכם השכינה. והנה משה רבינו מחכה עוד מספר חדשים עד לר"ח ניסן. הרי זה פלא גדול למה דוחים את השראת השכינה, ואמרו ישראל "למה לא הוקם מיד? שמא דומי אירע בו". כלומר אולי היה פגם בעשיית המשכן, ואולי יש לקב"ה טענות עלינו.

אך סיבת הדחיה היתה מפני "הקב"ה חשב לערב שמחת המשכן בחדש שגולד בו יצחק, שבניסן נולד יצחק... אלא כיון שבא ניסן והוקם המשכן עוד לא לימלא אדם אחר משה". אפי"כ עדיין יש לשאול "ומעתה הפסידו כסליו שנבחרה המלאכה בזה" כלומר, היות ובכסליו גמרו בזריזות עצומה את מלאכת המשכן, אי"כ התעלו חכו בחדש זה למוריגה עליונה, במעלת הזריזות ובגמר עשיית המשכן שהוא חלקם של ישראל כהכנה להשראת השכינה. בודאי קרשה ומעלה זו חקוקות ומוטבעות בימי כסליו הללו. ומדוע לא בא הדבר לידי ביטוי מעשי בכסליו. על כך באה התשובה: "אמר הקב"ה עלי לשלם לו, מה שלם לו הקב"ה הנותת בית השמונאי".

9 כאמור, ההתבטלות המוחלטת אל השי"ת היתה מעלתו ומידתו של יצחק אבינו, והיא השורש והתוכן של עבודת הקרבנות. כך מבאר המהר"ל (נתיבות עולם, נתיב העבודה, פ"ג) "התמידים שצוה השי"ת להודיע בי העולם הזה הוא שב ומתקרב אל השי"ת". מטרת הקרבנות בכלל, ובפרט קרבן התמיד - שמקריבים בתחילת היום ובסופו - היא להראות שהכל תלוי בהשי"ת. ואם לא היה שב אל השי"ת לא היה אל העולם קיום בעצמו, רק שחוא שב אל השי"ת, ולא נברא העולם שיחיה לעצמו" מנותק מהסיבה, מהבורא ית'. כי אין לעולם זכות קיום מבלי שתמיד יהיה קשור אל הקב"ה, אלא "כך שב אל עלתו כי הוא תולה בעלתו", תמיד צריך להיות המסובב - העלול, שב ומתקשר אל עלתו - אל השי"ת, מפני שהוא תלוי בו. "ולפיכך יש לאדם להתקרב קרבן אל השי"ת, כי הקרבן הוא חשבת והתקרבות אל השי"ת". מפני שבהקריבו את הקרבן מממנו הוא מחזיר את הנכסים שניתנו לו מהשי"ת אל השי"ת.

11

אך עדיין יש להבין, מה הקשר בין מעלת ההתבטלות של יצחק ליום לידתו? שהרי לידתו קדמה לקנין מעלת הגבורה שהגיע אליה בעמלו. ועוד, לאחר שיצחק נטע והשריש בנו את מידתו, כבר זכינו בה, ומדוע כדי לייסד את המשכן היו צריכים לזכותו וכוחו של יצחק?

התשובה היא, לכל אחד ואחד נותן הקב"ה מראש תפקיד בהשלמת הבריאה, חלק ומעלה המיוחדת ומיוחדת לו, וכבר בזמן לידת האדם מאיר ומתחזק אור המעלה הרוחנית הזו, והוא מסייע לאדם להשלים את תפקידו. אמנם יש לאדם את כוח הבחירה, ויכול ח"ו לבחור ברע, אבל עכ"פ אם בחר בטוב ומשלים את חלקו, מחזק ומגביד הוא בכך את האור הרוחני שהתנוצץ בעת לידתו. אור זה מתעורר ומתחזק מדי שנה בזמן לידת הצדיק, אפילו לאחר מותו! ובעת הזו יש סייעתא דשמיא לדורות לזכות להתחזק ולהתעלות במעלה זו. לכן מדי שנה בשנה בעת לידת יצחק נשפעת שוב בבריאה סי"ד לזכות במעלת ההתבטלות אל השי"ת של יצחק, ואף שאמנם ירשו בני ישראל מיצחק את מידתו, אבל בכל מעלה יש דרגות רבות, וכדי לחזק את היסוד של ההתבטלות ההשבה אל ה' שהוא שורש ומטרת עבודת הקרבנות - ברום המעלה האפשרי, היה צריך לחנוך את המשכן בחדש שגולד בו יצחק.

10 הכרה שזכו היא ביטול העצמאות והעצמיות והתבטלות מוחלטת אל השי"ת. כאשר הכהן המקריב מבטא זאת בהקרכת קרבן התמיד בתחילת היום ובסופו בכך הוא מחזיר ומקרב את כל הבריאה אל השי"ת. זוהי המהות של כל ענין הקרבנות בכלל, ושל קרבן התמיד בפרט. נזוהי גם מהות ותוכן התפילה שלש פעמים ביום, להודות שבכל עת אנו נזקקים לה' ותלויים בו ובוה אנו מחזירים ומיחסים את כל המציאות להשי"ת. עבודת הקרבנות ותוכנה היא הציר המרכזי של המשכן והמקדש. "ולא שרתה שכינה במשכן אלא ע"י קרבנות... ובבית המקדש נמי ע"י קרבן נבחר... וע"י הקרבן שרתה בו שכינה" (כתבי הרמב"ן, ח"א, דרשת תורת ה' תמימה, עמ' קטג), והשראת השכינה היא כל מטרת המשכן כאמור "לשכני בתוכם". נמצא שיסוד ומטרת המשכן ועבודתו הוא ההתבטלות הגמורה אל השי"ת.

12 כאמור, הנותת המשכן היתה צריכה להיות דוקא בחדש ניסן שבו נולד יצחק, אי"כ מדוע לא אמר להם הקב"ה את זאת מלבנתחילה ואז לא היו צריכים להזדווד כל כך לגמור את המלאכה עד כ"ה בכסליו?

A person's nature exercises a strong downward pull upon him. This is so because the grossness which characterizes the substance of earthiness keeps a man from desiring exertion and labor. One who wishes, therefore, to attain to the service of the Creator, may His Name be blessed, must strengthen himself against his nature and be zealous. If he leaves himself in the hands of his downward-pulling nature, there is no question that he will not succeed. As the Tanna says

עלינו להבין שלא במקרה ולא לשוא היתה עשיית מלאכת המשכן בזריזות, אלא שמעלת הזריזות נצרכת לבניית המשכן ועבודתו כדי לבססן על יסודות רוחניים מוצקים. לכן רצה הקב"ה שיבנו את המשכן בזריזות הגדולה והעצומה הזו, ולא הודיעם שיש להם שהות עד ר"ח ניסן. כשעצין במהות מעלת הזריזות נבין שגם שורשה הוא - כמעלתו של יצחק - התגברות על טבע האדם והתבטלות אל השי"ת.

AFTER WATCHFULNESS comes Zeal. Watchfulness pertaining to the negative commandments and Zeal to the positive, in accordance with the idea of "Depart from evil and do good (Psalms 34:15)." "Zeal," as the name implies, signifies alacrity in the pursuit and fulfillment of mitzvot. As expressed by our Sages of blessed memory (Pesachim 1a), "The zealous advance themselves towards mitzvot." That is, just as it requires great intelligence and much foresight to save oneself from the snares of the evil inclination and to escape from evil so that it does not come to rule us and intrude itself into our deeds, so does it require great intelligence and foresight to take hold of mitzvot, to acquire them for ourselves, and not to lose them. For just as the evil inclination attempts, with the devices at its command, to cast a man into the nets of sin, so does it seek to prevent him from performing mitzvot, and to leave Him devoid of them. If a man weakens and is lazy and does not strengthen himself to pursue mitzvot and to hold onto them, he will certainly lack them.

20 כאמור, הקב"ה שילם לכ"ה בכסליו על כך שגמרו בו את מלאכת המשכן, כחונכת המקדש של החשמונאים. יש לבאר, מה הקשר בין שני מאורעות אלו שהשני הוא תשלום עבור הראשון? כדי להבין זאת עלינו לבאר מה היו הסיבות הרחניות שגרמו לגזירות היוונים: מהו, ולישועת ה' ע"י החשמונאים מאידך.

21 ה"ב"ח (ריש הלכות חנוכה) מבאר זאת ואומר "בחנוכה עיקר הגזירה היתה על שהתרשלו בעבודה, ועל כן היתה הגזירה לבטל מהם העבודה ... שגזר ... לבטל התמיד ... הדלקת המנורה ... עמדו וטמאו כל השמנים". דהיינו עיקר הגזירות היו לבטל תורה ומצוות מישראל, וכמיוחד ביטול עבודת המקדש. הסיבה לכך היתה התרשלות הכהנים בעבודת ה' שבמקדש. מכיון שלעבודת ה' צריך זריזות והתגברות על הכבוד הטבעית, וכאשר מידת הזריזות לקויה זו היא התרשלות, ונחשב הדבר במידה מסוימת לביטול עבודת ה', לכן כעונש מידה כנגד מידה נתן השי"ת כח ביד היוונים לבטל את עבודת בית המקדש בפועל ולחלוטין.

22 "וכשחזרו בתשובה למסור נפשם על העבודה, הושיעם ה' ע"י כהנים עובדי העבודה בבית ה' (ב"ח, שם). היות וחטאם היה עצלות והתרשלות הנובעת מחוסר התגברות על הגוף והתבטלות אל השי"ת, לכן התשובה והתיקון לחטאם היו בזה שהודרו והתגברו על עצמם וביטלו את עצמיותם במסירות נפש ממש, למות למען השבת העבודה על מכונה. ומכיון שחטא התרשלות שגרום לגזירות היה חטאם של הכהנים עובדי המקדש, לכן עיקר תיקון החטא נעשה על ידי הכהנים.

24 נמצא שהחשלום לכ"ה כסליו שאחז"ל בפסיקתא, אינו מקרי וחיצוני, אלא שנגולת היום ומעלתו והאור הרחני שהושקע בו בזריזותם של בני המשכן, הם שעזרו וסייעו לחשמונאים לאחר יותר מאלף שנה להגיע לשלימות בהתבטלותם אל ה' וזריזותם באותו היום בכ"ה בכסליו. הוא מה שאמרו חז"ל על כך (פסיקתא, שם) "מאד עמקו מחשבותיך". שכבר בעת גמר בניית המשכן, קבע בו השי"ת את אור מעלת הזריזות שרכשו בעמלם שיאיר לדורות, עד שמכוחו יזכו לחנוכה המקדש ולימי החנוכה.

25 אותם הכוחות הרחניים שעמם פעלו החשמונאים "בימים ההם", והזריזות אותם לדורות הבאים, יכולים לנו להוציאם לפועל בימי החנוכה "בזמן הזה". אלא שכמו בעבר אנחנו צריכים להתחיל, כאשר אנו מתחזקים ומתחילים אנו זוכים לסייעתא דשמיא ולהצלחה בקניית המעלות, ולישועות למעלה מהטבע. אין הדברים אמורים רק לכלל ישראל, אלא כל יחיד המתחזק בעבודת ה' ומתגבר על טבעו ומודרו, מקבל סיוע ועזר ה' להתגבר על כל הקשיים. ובפרט יש סייעתא דשמיא מיוחדת לזה בימי חנוכה הקדושים. אך גם היצר הרע יודע את סגולת ימי החנוכה וקדושתם, והוא מסית את האדם לבזבזם בדברי הבל ובטלה של שמחה מדומה. עלינו להתחזק לקבל מסגולת הימים הקדושים של חנוכה את התועלת הרחנית הגדולה, וזאת ע"י שנתבונן במעשי החשמונאים שהתאמצו והודרו לעבודת ה' מעל לטבע, וגמל להם השי"ת בישועה על טבעית. ונלמד מהם שגם אנו - כפרט בימים האלו - נתחזק ונודרו במסירות להתגבר על הטבע לעבודת ה', ואז נזכה לסייעתא דשמיא מרובה מעל לטבע.

כדי להבין את הענין נביא את דברי ה"מסילת ישרים" בפרקי הזריזות ונבארם. כך כתב (פ"ו): "כי כמו שמסב ומשתדל היצר הרע בתחבולותיו להפיל את האדם במכמורות החטא, כן משתדל למנוע ממנו עשיית המצוות, ולאדם ממנו. ואם יתרפה ויתעצל, ולא יתחזק לרדוף אחריהם". - כלומר, המצוות כביכול מתחמקות מתחת ידי האדם, ואם לא ירדוף אחריהם בזריזות המירבית להשיגם, ואח"כ - "ולתמוך בהם" - לאתחזק בהם חזק שלא יפלו מידינו - "שאר נעור וריק מהם בודאי". למדים אנו מדבריו יסוד גדול, שההבדל בין הזריז והעצל אינו הבדל כמותי בלבד, שהזריז עושה יותר מצוות והעצל פחות, אלא מצב העצל חמור הרבה יותר, כדברי ה"מסילת ישרים" "שאר נעור וריק מהם בודאי". כלומר ברור הדבר שהעצל ריק ממצוות, ועבודתו אינה בגדר של עובד ה'.

17 מדברי ה"מסילת ישרים" צריך שיתגבר עצמו נגד טבעו עצמו, ויתגבר ויודרו, אנו למדים שקנין מידת הזריזות הוא פעולה של שינוי והפיכת הטבע. שמעתי בשם רבינו ירוחם הלוי ממיר זצ"ל ששאל על המשפט הזה של ה"מסילת ישרים", הרי שינוי הטבע הוא "נס": וכי אפשר לחייב את האדם לעשות ניסים כדי להיות עובד ה'? ועל זה השיב שאכן כך הוא הרבר, השי"ת דורש מאתנו להפוך את הטבע, וכאשר אנו משתדלים ומתאמצים בדבר, אז אנו מקבלים סייעתא דשמיא, ומצליחים לחולל ניסים ולשנות את טבע העצלות.

18 לסיכום: השורש והבסיס לקנין מעלת הזריזות הוא ההתגברות על הטבע, וכיטולו למען השי"ת. ההתבטלות ותולדתה הזריזות הן תנאי ראשון במעלה לעבודת ה'. לכן היו צריכים את הזריזות בבנין המשכן כהכנה לעבודת ה' שבמשכן, כי הם היו צריכים לבנות בעיקר את המשכן הרחני - ולא רק את הבנין הגשמי - את התשתית הרחנית לעבודת ה'. את זאת יצרו ופעלו קדויות ובהתאמצות המופלאה שבה בנו את המשכן בזמן כה קצר.

19 נמצא שלאמיתו של דבר הזריזות בעשיית המשכן לא היתה מיותרת, אלא היה צורך בזריזות בהיותה מטרה בפני עצמה, כהכנה רחנית להקמת המשכן שבלעדיה היה בו חסרון מהותי, שהרי הזריזות היא ביטול הטבע למען עבודת ה'. זו כאמור היתה גם מידתו של יצחק, ביטול ה"אני" בשלימות אל השי"ת. אי"כ שניהם כח אחד להם, וממקור אחד הם נובעים, וכאמור לעיל ההתגברות וההתבטלות הן התוכן של עבודת הקרבנות. משום כך היה צריך בשביל הקמת המשכן ותנוכתו בפועל, הן את זכותו וכוחו של יצחק אבינו, והן את הזריזות של חכמי הלב העושים במלאכה בעת הקמתו.

23 מעלת הזריזות וההתגברות על הטבע שבאה לידי ביטוי חזק אצל החשמונאים, עד שזכו על ידה לחנוך מחדש את המקדש בכ"ה כסליו, לא התחילה אצלם, אלא צמחה מתוך הזריזות שהשקיעו בני המשכן בבנינו שסיימו מלאכתם בכ"ה בכסליו. כי כל מעלה ומדרגה רחנית שצדיקים בודרו ר' שונים השיגו בעמלם, ובאופן מיוחד בזמן ובמקום שהיתה שם המעלה, אינה זכתה אלא היא השקעה שקיימת לדורות הבאים, היכולים לשאוב ממנה ולזכו לה בעתיד. בודאי אין מקבלים את המעלה מבלי יגיעה, כי המעלות שנעשו ל זין בעבר, קיימות בעם ישראל במצב רדום וכחומר גלם, שצריך לעזור אותן לטפחן ולעבדן ולא להזניחן. אבל כאשר אנו עושים מצדנו את ההשתדלות והמאמץ להפעיל את המעלות הללו, ממילא הן צפות ועולות ונותנות לנו סיוע מוגבר להגיע לשלימות. כך גם ע"י בניית המשכן בזריזות הוטבעה בעם ישראל מעלת הזריזות, בפרט בקשר למקום - המקדש, ולזמן - כ"ה כסליו. החשמונאים ע"י שמסרו נפשם והתגברו על טבעם בזריזות למען השי"ת, עזרו בזה את מעלת הזריזות שהושקעה בבנין המשכן וששיאה היה בכ"ה כסליו, ונסתייעו בה להגיע לשלימות במעלת הזריזות בהחזרת העבודה על תלה עד ליום המעלה של חינוך הבית מחדש בכ"ה בכסליו.

Efficiency, speed, the wish to lose no time, betoken enthusiasm and the heart's eagerness. And this quality is most important, for it is contagious; the pious man who moves swiftly, surely, and happily to do his mitzvot carries others along with his infectious cheer. It is told that when R. Israel Salanter saw a railroad train in action for the very first time, he watched carefully how the fuel-burning car in front pulled the twenty cars that followed. Then he exclaimed: "This is just like human beings: one with heat and fervor can pull along many cold ones!"

30

Chanukah - R. Shimon Apisdorf pg 78

One should not kindle the Chanukah lights before the sun has finished setting and should be careful that there is enough oil to last until there are no more feet in the marketplace.

Shulchan Aruch, Code of Jewish Living

31a

When we look at the phrase "until there are no more feet in the marketplace" in Hebrew, we discover something very interesting. The Hebrew word for "no more," *tichle*, also means eradicate, and the Hebrew word for "feet," *regel*, is also the root of the Hebrew word for "routine," *regelut*. With this in mind, we

can now read the phrase as follows: "be careful that there is enough oil to last until the routine caused by the marketplace has been eradicated." What we have discovered is that hidden within the words that tell us how long our menorahs need to burn is an allusion to another spiritual dimension of Chanukah.

Until the routine caused by the marketplace has been eradicated.

The marketplace is where the rhythm of everyday living is transformed into the repetitive cadence of routine and monotony. We get up, read the paper, go to work, have lunch,

go back to work, go home, run to the dry cleaner, the supermarket and the video store, watch television, go to sleep, get up, read the paper and go to work; over and over and over again until our lives become little more than moving from one all-too-familiar routine to the next.

And then comes Chanukah and the

lighting of the menorah.

31b Within the lights of the Chanukah menorah is a spiritual energy that is able to help us reconnect with that which is inspiring and uplifting in life. Chanukah is a time for innovation. It is a time to break free of routine and introduce a sense of freshness into life. But how can we do this? The answer is one part effort and one part inspiration from above.

31c The "marketplace" has an insidious way of replacing that which is able to illuminate our lives with the hazy clouds of routine. Chanukah is a time of war and the battlefield is the marketplace. When, during Chanukah, one strives to reconnect with even one thing that can provide a deep sense of meaning, inspiration and aliveness, then the power of the Chanukah lights can step in and do its part. As we seek inspiration, we will be inspired. As we reach for meaning, we will find that opportunities are right in front of us; and as we yearn to dispel the darkness bred by routine, we will discover that we are surrounded by sources of light that are just waiting for us to reach out and grasp them.

27

מכילתא דרבי יוחנן (ליל ג) הנוכה מכילתא דרבי יוחנן

כי נס הטבע שורשם להעלה לכן פ"י הנס מכל להרניג נס צבוא"ו מזה ההתחדשות. כתיב קוה קיימי ה' כי יושלגי מבור שאון מטיט היון כי וימן כפי שיר חדש כי. נראה דקאי על חנוכה. ונראה כי כח היונים ה' מתנבר מאד על ישראל שהיו במושך ומוטבעים בהרגל הטבע כח"ס להשכיחם. להביאם צבחי שכה והרגל הטבע הישר ההתחדשות. וכל ה' מלכות הם בדרך אחד כי להטביע את ישראל בבבלי עולם. ולכן בכל יליאה ממלכות אחד נשאר בימים אלו פתיחות הגאולה וקראת חנוכה פ"ס חנוך לגער כדאריא גר כקטן שגולד. וכן בגולה כאלו עמ"ז כדכ' כי גרשוני כי מהסתפח בנחלת ה' כי. לכן כשעשה הש"ת הנס התחילו מחדש לקבל על מלכותו ית' בלל שלם ושאר מזה ההתחדשות לדורות ובשמהשורר חדם עלמו צימי חנוכה יש לו סימם מהתחדשות החנוכה כנ"ל.

29

ומצינו עוד שחנוכה הוא ענין של התחדשות, וכשמו חנוכה שהוא מלשון חינוך כדאיתא בשלה"ק, כי בחז"ל מלינו אלל חנוכה הרבה פעמים חכר הלשון רגילות, שאמרו (שבת כג:) הרגיל צנר הויין לי צנים ת"ת, וכן אמרו השיעור כדלקת גר חנוכה עד שתכלה רגל מן השוק, ואומר החידושי הרי"מ כי ענין גר חנוכה הוא לבעול את הרגילות, שמה שמלות נעשים אללו מלות אנשים מלמד, כמו שמוכיח ישעי הנביא (ישעי' כט יג) וזהו ירחם אחי מלות אנשים מלמד, והוא מן ההרגל צמלות, שטובה אותם מלד רגילות, ובלי התחדשות והחלוצות, ובחנוכה אריכים ע"י הגר חנוכה לבעול זה ההרגל, וזהו עד שתכלה רגל מן השוק, לבעול כל הרגילות, וזה מרמז החידושי הרי"מ בהקרא "שובל בשמן רגלו", שריכים לראות לטבול הרגילות בשמן, שהוא מרמז לגר חנוכה שהוא בשמן, שעי"י הגר חנוכה יכול לבעול כל הרגילות, שעי"י הרגילות הוא צא לידי קרירות והתשלוח צנודת הש"ת.

32

Van der Sluis - R. Miller

The portion of the Torah read throughout the eight days of Chanukah concerns the gifts offered by the Nesi'im (princes). For at the time of the dedication of the altar, it was they who brought the very first sacrifices, in the wilderness.

to be the very first on this subsequent occasion. However, Moses was unwilling to accept their offerings, countering with the contention that they had not been asked to make them at all. He felt it constituted insolence on their part to make their gifts directly to the Almighty without awaiting a request to act in this manner. Yet, God did accept their offerings because of the profound outpouring of love which He felt for them and His recognition that their brazenness stemmed from their love of service to Him.

The *Nesi'im* acted without any command at all, entirely on their own initiative, simply undeterrable due to the strength of their desire to make a contribution. It is impossible to imagine more contrasting character traits than those demonstrated by the *Nesi'im* and by Aaron — brazenness and shame!

The book of *Daniel* contains a description of a strange dream. Four large beasts are seen issuing from the sea, each animal differing in appearance. The third animal to emerge is described as a נמר, a tiger or leopard, possessing four wings.¹⁸ Rav Sa'adyah Gaon¹⁹ points out that this animal symbolizes the kingdom of Yavan (Greece) for they enacted decrees with great alacrity. The tiger or leopard is noted for its incredible speed.

35 The outstanding quality of this animal is נמץ, brazenness. There is a similar trait to be found within the realm of spiritual life, as we are told in the Mishnah: להעשות רצון אבך שבשמים: יהי עז כנמר.²¹ In order to perform the Will of the Almighty, one must possess the leopard's (or tiger's) strength of resolve and brazenness. The Syrian-Greeks possessed and utilized this selfsame quality of strength for impurity, and to prevent Israel from observing Torah and *mitzvot*. It is a well-known principle that to whichever country of exile Israel are sent, it is for the characteristic of that nation that they are required to find a corrective.²² In our case, Israel were subjugated by the Syrian-Greeks, whose overriding quality was that of brazenness. The corrective measure needed by Israel to combat this oppression was that of strength of will and determination.

Furthermore, if we possess a quality collectively which we do not utilize, that selfsame potential is adopted by our enemies and used against us. For example, should we lack determination and strength in the spiritual sphere, the strength of corruption and impurity will prevail over us. However, when we are prepared to make sacrifices and exert ourselves to the ultimate in that particular area, the strength of our enemies is neutralized.

The Hasmoneans provide us with an apt embodiment of this hypothesis. Their greatness lay in their willingness to deploy the characteristics of strength and fortitude to the utmost, even in situations where it might have seemed almost laughable or even impudent to make the attempt. They had to be brazen.

The commentary *Yen L'vanon* notes that the word *az* (bold) also implies a constancy and intensity that ultimately prevail. In the imagery of Solomon, "love is as strong (*az*) as death":⁵⁵³ death constantly encroaches, through a lifetime of aging, until by sheer intensity and perseverance it triumphs. So should our love be for our Creator—the love we express through the Torah and its *mitzvot*: so constant, intense, persistent, that it must prevail against all obstacles.

בדניאל כתוב מלכות אנטיוכוס נמשל לעז וכן זמירות דשבת נאמר ונפיר העוז הגדול עזומיו משום דעז הוא המעיו כמאמר ר"ל דבינה ס"ג שט"ו נקרא עז ואין לך מעיו מן מלכות אנטיוכוס הרשע שמעיו יותר מהכל כידוע מי שעובר פי המלך דביתו הוא מעיו יותר ממי שעובר דבדו מחוץ לבית. כן הוא העיו שרצה להעבירם מחוקי רצונו דביות בית המקדש קיים. לא כן מצרים ומדי ופרס שלא היה אז דיהמ"ק גלל כן נקרא נפיר העוז שהוא המעיו יותר:

וזו היא הכח של החשמונאים שנטלו מהיונים זה העזות, העזות כנמר, אף שהיו מעטים וחלשים, וידעו שעל פי דרך הטבע לא היה להם שום אופן לנצח את היונים, אבל נטלו את עזתם בעזות לעמוד נגד המפריעים האלו, אף שידעו בעצמם שלפי כוחם אי אפשר להם לנצח, ובכח העזות וקדושה הזאת, בא סיוע מלמעלה ונחנו להם הכוחות לנצח היונים. וזה אריך כל אדם לדעת כי כח זה נשאר לעולם, לכל הדורות, שיכ"י ניבולתם לעמוד בעזות נגד כל המפריעים, ואז השי"ת מסייעם, ונותן להם הכוחות לעמוד נגד היתה"ר וכל המפריעים.

Ethics from Sinai - R. Bunim. pg 210

If the Torah asks specific deeds in observance of sacred rituals and laws, the authentic, observant Jew *must* have such boldness and courage. The quality has been indispensable for our people ever since exile began. Into land after land, town after town, amid eyes that watched with suspicion and hostility, our forebears brought the Torah and its *mitzvot*. Sabbath candles were lit, *matzot* were baked, the *shofar* sounded; day in and day out the prayers were chanted. On the ships that brought our parents and grand-

Ibid - pg 211

It takes boldness. It takes courage, when the afternoon has moved close to evening, to choose an unobtrusive corner in a crowded subway station, or a public telephone booth, for *minhah*, afternoon worship. It was R.

